
מראה מקומות- עניני הלכה

'במות דף נג'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין כוונה בביאה והחליצה

ומצות אחרות

איתא במשנה שביאת יבום קונה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון וכן נפסק בשו"ע ובלבד שיכוין לשם ביאה. וזה שלא כדבריו לענין חליצה שצריך כוונת שתייהם שתהא מותרת לזר ואם לאו אינו מועיל. ויש לברר מהו החילוק בין יבום וחליצה שהרבה דינים שווים זל"ז. ועיין בהחתם סופר החילק בין שניהם שיביום כיון שכבר קנוי לו צריך רק מעשה כל דהו לגומרו משא"כ בחליצה שצריך להקנותה לעצמה בזה צריך כוונה גמורה ואם לאו אינו מועיל.

אכן עיין שם בסוף דבריו שהשוה יבום וחליצה בדין אחר של כוונה והוא שאע"פ שחליצה צריך כוונת קנין שלא כביאה אכן בענין כוונת מצוה שניהם שווים שבין ביבום ובין בחליצה מועיל אפילו אם לא כיון לשם מצוה. והוא עפ"י היסוד שבמידי דהנאה אי"צ כוונת מצוה.

ודין זה שאי"צ כוונת מצוה (אפילו להשיטות שמצוה צריכות כוונה וכן הוא להל' במידי דאו' עכ"פ) במידי של הנאה ג"כ נפסק לדברים אחרים כמו למשל אכילת מצה שנפסק שם בשו"ע שאם אנסוהו נכרים לאכול מצה יצא. ובמשנה ברורה שם הסביר (עפ"י דברי המג"א) שהוא מטעם שכיון שהוי מידי דהנאה יצא בלא כוונת המצוה אע"פ שמצה צריך כוונה. אכן הביא שם כמה הערות על דין זה:

1. שיטת הפרי חדש שחולק על דין זה ופסק שאפילו במידי דאכילה צא יצא בלא כוונת מצוה.
2. אם כוונה להדיה שלא לצאת אפשר שאפילו במידי דהנאה לא יצא
3. שאע"פ שבאנסוהו עכו"ם יצא לשיטת השו"ע, השו"ע עצמו הגביל דין זה שצריך לשעת שלילה זו פסח ומצה זו מצה עכ"פ ובל"ה לא יצא כלל אפילו במידי דהנאה. והביה"ל (ד"ה אבל) הסביר שהוא כגבול לסברא זו שאפילו במידי דאכילה צריך ידיעות עכ"פ (אכן לא הסביר הבנת טעם זה).
4. הביה"ל (ד"ה לא) הביא בשם החק יעקב שאין הגבלה זו במצות מרור כיון שהוא מדרבנן ובל"ה להל' אי"צ כוונה. (אכן עיין בהגהות רע"א שהביא בשם המשבצות זהב דברים הפכים לגמרי שאפשר שלא נאמר כלל הנ"ל כלל רק במידי של הנאה אכן מידי של מרירות לא).

- שו"ע אבה"ע קסו' ז'-ח'
- שם קסט' מד'
- שו"ת חתם סופר אבן העזר ב' סימן צ'
- שו"ע או"ח תעה' ד'
- משנה ברורה שם ס"ק לד'-לו'
- ביאור הלכה שם ד"ה אבל
- ביאור הלכה שם ד"ה לא
- הגהות רע"א שו"ע שם אות ג'

זעל הראשון. גם הנרייחא שהניא סס פרק רבן גמליאל [גיב ע"א] ילד
 מאמר, משמע נמי דק"ל דמקדש נחמילה ומפרש ילד מאמר, ומ"מ
 מניא ונלמד שמהא כמזבז על נכסי זעל הראשון. וכן משמע מדברי
 הטור שכחב נסימן קס"ח דכמזבז על נכסי הראשון ואין לה משני
 כמזבז, [ד"אף למה שפוסק [כאן]
 דמקדש נחמילה, מ"מ כחז דאין לה
 משני כמזבז. אלא והאי אין חילוק
 בדבר, לעולם אין לה כמזבז (מראשון)
 [משני]. וכן הוא בשלטי גבורים דף
 טכ"א [יבמות י"ז ע"ב מדפי הרי"ף אות ב']
 בלשון ריא"ץ. ולא ככ"ח [אות ב'] שכתב
 [ד"אמר שתיקנו חז"ל לקדש אומה כשאר
 אשה זרין לנכח לה כמזבז על מאה
 זהובים אפילו יש נכסים לראשון, ויש
 לה מאמס מראשון ומאה משני,
 וליתא. ולענין מונוס היבמה, מנזר
 נמוס' ובהל"ש סוף פרק (כ"ש)
 [נצרה שנפתחה, תוס' כחובות נ"ג ע"ב
 ד"ה בת, ורא"ש שם סי' כ"ח] [ד"אפילו
 היכא דליתא כמזבז משני, מ"מ יש לה
 מונוס אפילו אחר מונוס. וענין זרין
 פרק האשה שנפלו [שם ל"ט ע"ב מדפי
 הרי"ף] שפסק ג"כ דינא אחר שנס
 זוכה נפירות וינין נפיקוה. וענין
 דרישה [אות ח']: סעיף ו' [ה] בין
 לשם זנות. אף לשיטת הפוסקים
 [לעיל סימן קס"ה סעיף א'] דקטורא להו
 מזנת חלילה קודמת כחבא שאלו דלמר

משועבדים לה שכתובתה [ד] על נכסי בעלה הראשון ואם אין לראשון נכסים כתובתה על נכסי היבם.

ה [י] נולד לו בן ממנה [ד] אין צריך לקרותו על שם אחיו המת.

ו [טו] כתובת יבמים צריכה שרטוט מפני הפסוקים שכותבים בה. [וענין צטור סימן זה טופס הכתובה].

ז [טז] מהבא על יבמתו בין בשוגג [ד] בין לשם זנות בין שאנסוהו גוים והדביקוהו ביבמתו בעל כרחו יעל ידי קושיי פבין שהיה הוא מזיד והיא שוגגת או אנוסה בין שהיתה היא מזידה והוא שוגג או אנוס בין שהיא ערה או ישנה קנה אפילו בהעראה.

ח [יח] עבמה דברים אמורים בשנחכוון לשום ביאה בעלמא פאפילו לא נתכוון אלא לביאת בהמה אבל אם לא נתכוון לשם ביאה כלל כגון

ציונים ומקורות [ד] טור. [טו] טור. [זו] יבמות נ"ג ע"ב רש"י ד"ה מידה. כ"י. [יח] טור.

[יבמות ל"ט ע"ב] הכונס לשם זנות לשם נוי חלילו ינוגע צערוה, מ"מ
 נדעבד קונה, כ"כ הנ"י [שם י"ח ע"א מדפי הרי"ף]. ולעומתו אולי דכחז
 ריש פרק הנא על יבמתו [שם] [ד"אחבא שאלו מדריבין קאמר דאסור ליבס
 לשם נוי, משו"ה ס"ל [ד] נדעבד קונה כיון [ד] מדאורייתא ליכא איסור.
 מיהו י"ל [ד] אף אס היא מדאורייתא
 אסור ליבס לשם נוי או דבר אחר, מ"מ
 קנה אומה, וענין סימן קע"ד [סק"ג]
 מה שכתבתי: [ו] אפילו בית מאי
 בהעראה. אע"ג דק"ל [קדושין י'
 ע"א, ולעיל סימן ל"ג סעיף ב'] כל הבעל
 דעתו על גמר ביאה, מ"מ צינמה די
 בהעראה, [אפילו אמר נפיקו דעתו
 על גמר ביאה קונה בהעראה, [ד] כיון
 דריבמה המורה העראה קונה, לא צענין
 דעתו, דהא אפילו אס שניס אנוסיס
 קונה, כ"כ הר"ן פ"ק דקדושין [ריש ו'
 ע"א מדפי הרי"ף] והנ"י ריש פרק הנא
 על יבמתו [יבמות י"ח ע"ב מדפי הרי"ף].
 והעראה קונה אפילו צינמה גרועה,
 כלומר צנוג או לשם זנות בהעראה,
 מ"מ קונה, וכן קונה שלא כדרכה.
 תוס' [יבמות כ' ע"א ד"ה יבא] והטור.
 אע"ג [ד] להקסם שם אחיו כמנין [דברים
 כ"ה ו']. כחבו תוס' [שם] [ד] הקלא אחי
 למעט כשאין ראיים הינס והיבמה
 להקסם, פרט [ל] אילוניות והסריס, אכל
 כשראיים להקסם, אף [ד] צינמה זו אי
 אפשר להקסם, קונה:

ערך לחם

סעיף ד'. על נכסי בעלה הראשון כו'. לפיכך כתובתה מאתים. נכסי היבם כו'. לפיכך כתובתה מנה. סעיף ו' בסופו. וענין הנוסחא בשור בסיומן זה והרמב"ם פ"ד מהלכות יבום [הג' ל"ב].

טורי זהב

סעיף ד' [ד] על נכסי בעלה הראשון. דאשה זו הקנו לו מן השמים, אלא דאם אין שם נכסים תיקנו על השני, שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: סעיף ה' [ד] אין צריך לקרותו. דהא דכתיב [דברים כ"ה ו'] [יקום] על שם אחיו, היינו לנחלה, דילפינן גזירה שוה מן על שם אחיהם יקראו בנחלתם [בראשית מ"ח ו']:

נחלת צבי

סעיף ב', כומז לה כדון הנושא שאר חלמנה, ונכסי משועבדים ואינו רשאי למוכרם. וכ"כ ג"כ מ"ו ז"ל [ב"ח אות ב']:

ביאור הגר"א

קני. אלא נדומה היא, ואף ר"מ לא ס"ל, מדהקשה תוס' [הג"ל] נפשיטות עליו, וענין תוס' שם [יבמות] כ"ז א' ד"ה [המקדש] [המקדש] כו': סעיף ד' י. ואם אין כו'. יבמות ל"ט א' [כ"ב] [ניב] א' פ"ה א' כמזבז נ"ג ב' פ"ב ב': סעיף ז' יא. שאנסוהו גוים כו'. כמ"ס נגמ' שם [יבמות נ"ד ע"א]: יב. בין שהיא [ערה] כו'. גמ' שם: יג. אפילו כו'. ממני' שם [נ"ג ע"ב]:

באר הגולה

[ל"ח ע"א] ומשנה כמזבז דף פ' ע"ב. סעיף ה' כ. צרימא שם [ביבמות] דף כ"ד ע"א וילף לה מקלא. סעיף ו' ל. מהל דמר זוטרא, שם [ביבמות] דף ק"ו ע"ב. סעיף ז' מ. משנה שם [ביבמות] דף נ"ג ע"ב, וכמו שפירש רש"י שם [ד"ה מידה]. כ. אוקומתא דגמ' שם ריש דף נ"ד [ע"א]. ט. שם משנה נ"ג ע"ב. סעיף ח' ע. שם [ביבמות נ"ד ע"א] נגמ'. פ. מימנא דרנא שם.

באר היטב

נכסות דף נ"ג ע"ב, לא אולא שפיר לפי דברי נ"ח למאי דק"ל מנות יבוס מקדש והדר נועל, ודו"ק. ואין לומר דכל זה איירי קודם שתיקנו חז"ל לקדש אומה וכו', [ד"א"כ קשה על הטור [סימן ק"יב וקס"ח] והנ"י, ודו"ק, וענין צ"ש [סק"ד]:

ראש פינה - עקבי הבית

מונוס: סק"ה. מיהו י"ל [ד] אף אם היה מדאורייתא כו'. ר"ל ד"ל דלחו משוס דלנעמיה אולי, רק אף אם היה מדאורייתא אפ"ה קנה, מדי דהוי אלס היטה אסורה עליו מממת איסור לאו דערהו [ד] מנזר לקמן סימן קע"ד [סעיף א'] דאף שאסורה לו, מ"מ אס עלה קנה. ומה שנין הב"ש לשם: סק"ו. דעתו על גמר ביאה. ענין לעיל סימן ל"ג [סעיף ב']:

שי למורה

סימן קסו סעיף ב'. דין לשם זנות. נ"ב. עין צ"ש [ספ"ה] מ"ש בזה, ודבריו תמוהין [לפענ"י], דכל שיש איסור תורה אי אפשר שקנה אומה בזה. כמ"ס הרמב"ן נפשיטות דף ל"ט [ע"ב] ונ"ן רש קדושין [ה' ע"ב מדפי הרי"ף], וענין צ"ש סימן (ל"ה) [ניח] סק"ג ונפמן ס"א סק"ג ולע"ג:

סעיף ח' ה' שהוא ישן. והכל מלוי בו נצונו, אבל אם כוננו לשם ביאה, אף שאין כוננה לביאה כגון שהיא ישינה, קונה, כמ"ש בסעיף הקודם. אע"ג דלסוד לזוא עליה כשהיא ישינה כמ"ש בחוס' גדלה [י"ב ע"א ד"ה ב"ן], מ"מ קונה. וישן מיר ולא מיר קונה. ש"ס [יבמות נ"ד ע"א]: (ח) או שיכור שאינו מכיר כלום. כלומר שהגיע לשכרותו של לוט, המגיד [פ"ב מיבום ה"ד]. ועיין סימן מ"ד [סעיף ג']:

ט) אלא באבר מת. אפילו למ"ד [שבועות י"ח ע"א] המשמש באבר מת חייב, מ"מ לא קנה, דענין ביאה דרך הקמת שס. חוס' [יבמות נ"ג ע"ב ד"ה שאנדרון]. וגרע טפי מביאה שלא כדרכה, [ד"ס] למשמש בקושי אבר, ראו להקמת זרע במקומה, משא"כ באבר מת: סעיף ט' י' יש

הדין להעראה. (יש אומרים [י] שהצא על יצמתו [א] צריך לזכר אשר קדשנו צמנוחיו וזונו על יצאת יצמה (טור בשם העיטור כ"א)).

סעיף ח' ה' שהוא ישן. והכל מלוי בו נצונו, אבל אם כוננו לשם ביאה, אף שאין כוננה לביאה כגון שהיא ישינה, קונה, כמ"ש בסעיף הקודם. אע"ג דלסוד לזוא עליה כשהיא ישינה כמ"ש בחוס' גדלה [י"ב ע"א ד"ה ב"ן], מ"מ קונה. וישן מיר ולא מיר קונה. ש"ס [יבמות נ"ד ע"א]: (ח) או שיכור שאינו מכיר כלום. כלומר שהגיע לשכרותו של לוט, המגיד [פ"ב מיבום ה"ד]. ועיין סימן מ"ד [סעיף ג']:

ט) אלא באבר מת. אפילו למ"ד [שבועות י"ח ע"א] המשמש באבר מת חייב, מ"מ לא קנה, דענין ביאה דרך הקמת שס. חוס' [יבמות נ"ג ע"ב ד"ה שאנדרון]. וגרע טפי מביאה שלא כדרכה, [ד"ס] למשמש בקושי אבר, ראו להקמת זרע במקומה, משא"כ באבר מת: סעיף ט' י' יש

הדין להעראה. (יש אומרים [י] שהצא על יצמתו [א] צריך לזכר אשר קדשנו צמנוחיו וזונו על יצאת יצמה (טור בשם העיטור כ"א)).

סימן קסו

קמן והליצתו וכן קמנה

ובו' סעיפים

א' א' קטן פחות מבן ט' אין ביאתו כלום ומבן ט' שנים ויום אחד ואילך ביאתו קונה ביבמתו כמאמר בגדול

עיונים ומקורות (ט) טור, וכ"י בשם חוס' יבמות נ"ז ע"א ד"ה לדברים ד"ה מן הראש שם פ"ו סי' ה'. (כ) חוס' ורא"ש שם בשם היושלים יבמות פ"ו ה"א. ב"י. (א) אות כ' כתובת יבמין. סימן קסו א' טור. שגוים (3) כ"ה ב"ד, וכע"ז בטור. במהדורת קבאלי שכ"ז: ביבמתו שנפלה, וכ"ה בעקבותיה ממהדורת הרמ"א ואילך. (4) בעיטור ובטור: בעילת.

שורי זהב

ואם איתא דנתקשה ליבמתו ונפל מן הגג ונתקע דקנה אותה, למה לא אוקמא בכך, ולמה לו לאהדורי אאוקימתא אחריתא. אלא [נראה] דבאמת אין הקנין תלוי בקישוי אם הוא לאשתו או ליבמתו, דודאי בתר מעשה הביאה אזלינן, ולא נתכוננו אלא לומר שכבר היה מקושה, יהיה מאיזה צד שיהיה, ולא נקט לאשתו אלא אורחא דמילתא. כן נראה לעינינו: סעיף ט' [ז] שהבא על יבמתו כו', דוקא אחר הביאה, ולא קודם הביאה כדרך שאר הברכות שהן עובר לעשייתן, דכאן המצוה תלויה ע"י אחר דהיינו היבמה, ושמה יהא מניעה מצידה שלא יבוא עליה:

סעיף ח' [ז] או שנתקשה לאשתו. קשה לי, כיון שאין כאן כונת ביאה כלל דהא נתקע ממילא, אמאי לא אמר אפילו נתקשה ליבמתו וחשב לבוא עליה אלא שאח"כ נפל עליה שלא במתכוין, וכיון דאחר שנתקשה לא היתה כונת ביאה כלל, ודאי לא קנה בהקישוי לברו. ותו, דהא איתא בריש פרק הבא על יבמתו [יבמות נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א], אנוס היכי דמי, אלא בנתקע, פירש"י [שם ד"ה בנתקע], שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו, והאמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים וביבמתו לא קנה, אלא כגון שנתכוין לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה.

ביאור הגר"א

סעיף ט' יד. יש אומרים [שלא קנה] כו'. חוס' [שם יבמות נ"ז ע"א ד"ה מן כו', וכמ"ש בגמרא לדברים האמורים בפרשה דוקא, והרמב"ם לא הוסיף זה, דס"ל דוקא לתרומה. ז"י. ח"ש יש אומרים. ואינו מוכרח, כי אין דרכו לכמוד רק המפורש בגמרא: טו. ויש [מי שאומרו] כו'. חוס' [שם ד"ה לדברים, אבל בהערה] כו' וירושלמי כו'. ואע"ג דגמ' [שם] אמרו כי רבי רחמנא שוגג כו', רישא דמתני' נקט, וה"ה להערה, ולכן מליין גמ' אהערה, וא"ל לדמוקי [ד]משום מלת קנה מליין, אלא אכולה מתני' קאי. ח"ל הירושלמי שם [פ"י ה"א], שמואל אמר לא קנה אלף דברים האמורים בפרשה לירש נכסי המת כו', ר' יוחנן אמר קנה כל הדברים, א"ר יחנן בר אלעזר מה פליגינן בשערה בה, אבל אם גמר את הביאה כל עמא מודין שקנה בכל הדברים: טו. יש אומרים [שהבא] כו'. מוספתא פרק במתא דברכות [ה"ד], העושה כל המצוות לרין לזכר:

באר הגולה

מ. מימרא דרב יהודה שס. ק. הרמב"ם צ"צ שם [בהלכות יבום ה"ד], וכ"כ הטור. וכמזב המגיד שהשוה רבינו דין שיכור לנפל מן הגג ונתקע וישן, והוא שהגיע לשכרותו של לוט. ה. מימרא דרנח שס. ג. מימרא דרנח שס. ט. טור, וכ"כ חוס' שם דף נ"ג ע"ב ד"ה שאנסוהו גוים, וכ"כ הרא"ש שם [פ"ו סי' א']. סעיף ט' א. ש. (ביבמות) דף (כ"ז) [נ"ו] ע"א כרז וכלשנה במתא. ה"י"ף [שם י"ח ע"ב מדפי הר"ף] והרא"ש שם [פ"ו סי' ה']. ג. שם בגמ' דלא אולנת צמנומה, וכמזו חוס' [שם ד"ה לדברים] והרא"ש שם דה"ה דלא קנה ליורשה וכו'. וכמזב הנ"י דלעת הרמב"ם בשאר דברים קנה מן האירוסין. ג. ז"י ממ"ש הרא"ש [שם] דמשמע בירושלמי [שם ה"א] דפליגי בהערה.

סימן קסו סעיף א' א. משנה נדה דף מ"ה ע"א. ג. ברייתא שס.

ראש פינה - שו"ע

סימן קסו סעיף ט' בהג"ה. יש אומרים שהבא על יבמתו כו'. אבל על הכניסה [א] כמשקדש את יבמתו אין מברך על כניסת יבמה, שהרי מברך (ז' ברכות) [א] ברכת אירוסין בשעת קדושתן. שם בבעל העיטור [המובא בציונים שבהג"ה]: סימן קסו סעיף א'. ביאתו קונה כו'. עיין לעיל סימן א' בב"ש סק"ד:

ראש פינה - עקבי הבית

טור [ד]מאתר שטובע עמה נטיעה א"ל לו לזכר, ודמי הנ"ש נטוים רק לדמי בעל העיטור, אבל לביאה י"ל כ"ל: סימן קסו סק"א. ומ"מ כו'. לשון ומ"מ אינו מתייק, דרש"י פירש שם על מ"ש במתמיהן קטן בן ט' קונה כו', וזה נכספי אחיו כו', והיינו דלענין זה קונה

לשבת הסופרים

סימן קסו [סעיף ג']. קטן. ל"ג. עיין משונומי [נאה חתום אהנין ח"ב סי' פ"ו]:

ע"י
הע
זה

ע"פ
הע
הטור

סעיף ב"ד מה נתכוין הוא ולא היא וכו'. עיין בהר"ש שם [יבמות פ"ב סי' י"א] דהקשה למה דק"ל [שם ק"ד ע"ב] יצמה שרקקה מחלוך, למה דתקו בש"ס [שם ק"ו ע"א] למנוח דרך שמהא היבמה אסורה ליבם, למה לא אמרו לה שמרוק לפנייהם וזו אסורה ליבם. ומירך משום [ד]עבודא דש"ס היה שהיבם רצה ליבם ואין כוונתו לחלוך, משו"ה אף אם רקקה לא תפסול את עגמה עליו. והביא רמ"א מחליצת המנעל לאחד מן האחים, [ד]הש"ס הוא שמהא נתכונו שניהם, אבל אם אחד לא נתכוין ליבם שש. ומשמע לכאורה ממדמה שני יבמים אלו להדדי, ורקקה איירי ב"ד, א"כ ה"ה אם חלצה ב"ד המנעל ומו לא עשתה כלום, נמי בעינן דוקא שנמנעו שניהם. ונראה מדבריו שם

[ד]עד כאן לא אמר בש"ס [שם] אם נתכוין אחד מהם היו חליצה לאומרה, אלא דוקא בחליצה גמורה, כמ"ש בש"ס מחוץ ובכך אחת כונסה, והיו חליצה גמורה אלא [ד]הוא לא נתכוין, או ק"ל דהיו חליצה לאומרה, אבל בחליצה מנעל לנד או רקקה, אפילו ב"ד, אם נתכוין אחד מהם והשני צודאי לא נתכוין, לא היו חליצה כלל ומומרת לאחים, אלא כשאינן ידוע לנו, חיישינן שמהא כיונו שניהם. וזהו שפיר הגויסא צטור שמהא כיונו לשם חליצה. משו"ה עבודא דש"ס הג"ל, אף אם הייתה רקקה לפני ב"ד וכיונה היא לחליצה, לא היו חליצה כלל ומומרת לאחים. וכן נראה מפיוט מוס' בסוגיא זו [שם ק"ב ע"ב ד"ה ודקתנין דחיישינן שמהא כיונו שניהם, וקושיה המקשן והמניא בין התכוין

וחרשת שאינה כלום (ק"ל) ויש אומרים שחליצתן פסולה כמו של אלם ואלמת. **מד** (ק"ל) אצריך שיכוונו היבם והיבמה שתהא מותרת לזר בחליצה זו מהנתכוין הוא ולא היא

צינונים ומקורות (ק"ל) טור, ומגיד משנה שם בשם הרמב"ן יבמות ק"ד ע"ב ד"ה הא דאמרין מ"ט והרשב"א שם ריש ק"ה ע"ב. ב"י (ק"ל) טור.

נחלת צבי

סו. ויש אומרים שחליצתן פסולה. משום דיש להם יומר דעת מנכטן ושוטה:

באר הגולה

[יבמות פ"א ה"ט]. ת. טור. וכ"כ הרב המגיד [שם] בשם הרמב"ן [שם ק"ד ע"ב ד"ה הא דאמרין מ"ט] והרשב"א [ק"ה ע"ב], ממימרה דרנא דלעיל [אות צ"ו] והסוגיא שם. **סעיף מ"ד א.** ממימרה דר' יוחנן [יבמות] דף ק"ו ע"א וברייתא שם דף ק"ב ע"ב.

באר היטב

סעיף מ"ד מ"ז. שיכוונו היבם והיבמה. ה"ל"ה [הובא במהרי"ט דלקמן] לא רצה שחלוך אשה אוננת אפילו במקום עיגון, וה"ה אם האיש אונן, וטעמו כי בהיותם אוננים אינם יכולין לכוין, ומהרי"ט ח"ב חלק אה"ע"ו סי' ט"ו כתב הטעם משום שהחליצה מזהו מן התורה ואונן פטור מכל (ה)מלות התורה, ואם רצה להתמיר על עגמו אינו רשאי. וכתב [שי"ר] כנה"ג ב"ד סימן שמה"א [הגה"ט אות ב], ופקא מינה בין העצמים אם יוכל לחלוך לאכל מוך שצנע או מיד לאחר הקטורה ע"ש. וכתובות חסד כ"ז סי' א' הקשה ע"ו, אם מדבריו אין לך אשה שכשירה ליבם, שמה היא והיא נעשית אוננת, וק"ל כל יצמה שאין לה קולא זה שצנע נפילה יצמה יבוא עליה וכו', ע"ש. לכאורה אישמעמיה ליה מוס' זה [ד"ה] ואחתי אשתו כו', יבמות דף ב' ע"א, אין להקשות דנדה וכו', ע"ש ודו"ק:

ביאור הגר"א
ממז, אלמא אין חליצתם כלום, ועוד, דבחליצה פסולה לא מלא כמ"ש בטעמין נ"ה, ולכן נקט ה"ך: קסט. ויש אומרים שחליצתן כו'. מדלמחר במתני' [יבמות ק"ד ע"ב] פסולה, ונגמרה [שם] אמרינן הטעם לפי שאינו צאמר ולאמרה כמו בחילס, וכן אמרינן שם ק"א א', ועיין מגיד משנה שם [פ"ד מיבום ה"ג].

פתחי תשובה

בין מקום שנוהגים ליבם ובין מנהגנו דלא נהגינן ליבם כלל, ע"ש: סעיף מ"ד לד. היבם והיבמה. עיין באר היטב [סקמ"ז] בשם מהרי"ט וחסד שו"ת חכם צבי. ומה שהקשה על החכם צבי מדברי התוס' כו', כבר קדמוהו בשאלת יעב"ץ ח"א סי' כ"ו להקשות כן על דברי אביו החכם צבי ז"ל, ע"ש ומ"ש בוה. ולדינא מסיק שם, היכא דעברו וחלצו אוננין וליכא למיהדר עובדא, תו לא צריך, ע"ש. ועיין בתשובת ברית אברהם [אה"ע] סוף סי' נ"ד [אות י"ז] שכתב דיש לחלות דבר זה בתשובת רש"ל סי' ע' ותשובת נודע ביהודה [קמא] חלק א"ח סי' כ"ו [הובא בפתחי תשובה יו"ד סימן שמה"א סק"ן] גבי ספירת העומר, כיון דעייז' יתבטל ממצוה גם אח"כ, אין האונן פטור מספירת העומר, וה"ה בזה, ע"ש. דבעינן בחליצה הוא על דרך כונת מצוה, או אם אינו אלא כדרך כונת הקנאות, ואי נימא שהוא על דרך כונת מצוה, א"כ קשה על חליצת מומר, הא לדעתיה דנפשיה עביד ויפסל לחליצה כדפסול לכתובת גט, ע"ש באורך. ובספר קצות החושן סוף סימן ע"ה [סק"ד] כתב להוכיח דהוא על דרך כונת מצוה, ע"ש, אך לא יישב התמיהה מחליצת מומר. ועיין בספר בית מאיר כתב גם כן דהוא בדרך כונת מצוה כדכתב הרמב"ם פ"ד [מיבום] ה"ח ויעשו מעשים אלו לשמן כו', והאריך לישב הקושיא מחליצת מומר, ע"ש, וגם בספר גט מקושר [למהר"ל צ"ח] בסדר גט ראשון סוף אות ז' כתב לישב זה, ע"ש [וגם בתשובת חתם סופר [אה"ע] ח"ב סי' צ' מזה]: לה. נתכוין הוא ולא היא. עיין ב"ש סקמ"ה. ועיין בספר קרבן נתנאל פרק מצות חליצה אות ל"ה [פ"ב סי' י"א אות מ':]

ראש פינה - עיקרי הבית

וכתב בעגמו הגט [ד"ל] דמהי, דהא מוכח הוא שעדמו כן, ובאמת לא חילקו בזה הפוסקים לעיל סימן קכ"א. אבל הדבר נראה מצד נגיטין דף ע"א [נ"א] גני הא דלמחר רב כהנא חרש שיכול לדבר מתוך הכחז כדמצינן ונמנן גט לאשתו, ומירך שם עלה מברייתא, וקאמר מנאי היא וס"ל כרבן שמעון בן גמליאל דלמחר שם בזהו פיקח וא"כ נתחרה, הוא כותב ועדיו חותמין, ע"כ ע"ש. ופירש"י שם הוא כותב הגט, ע"ש. הרי לידן דלית לן הא דרב כהנא כמבואר לעיל סימן קכ"א [סעיף ר"ו], אף כותב בעגמו לא מהי [ועיין מה שכתבנו לעיל סימן קכ"ג סק"ו בזה]. וזה מפורך שם מאי דלמחר רב כהנא כפי עגמו מימרה, ולא אמר הלכה כרשב"ג, ולהי"ל נימא, דאי היה אומר כן לא היה מוכח רק אם כותב בעגמו, דלא מוכח דעשה לשמה, אבל אחרים ה"ל דלא יכתבו ע"פ כתבו שכותב כתבו גט לאשתו, קמ"ל רב כהנא [ד]אף דלמחר כותב בעגמו. אך להיפך קשה קמא, דא"כ מאי משני דרב כהנא ס"ל כרשב"ג, דילמא עד כאן לא קאמר רשב"ג רק משום דהוא בעגמו כותב, משא"כ דרבי כהנא. ויש לישב דדוחק, כיון דגם רשב"ג אמר שהעדים חותמין, והיינו ע"כ על פי מה שכותב להם שיחתמו, א"כ על כרחיך לא ס"ל כהאי דעד שישמעו קולו המוצא ב"ד ע"כ [נ"א], א"כ גם כן ענין הבמיה לא בעינן קולו. וז"ל עוד קמא: סקמ"ה. למה דדוקו בש"ס כו'. ר"ל כהאי איתחא דנפלה לפני יבם שאינו הגון והשיאו לה ענה שאמרו לו מחוץ לה על מנת שתמן לך מאתים זו, ע"ש, ולמה

שי למורה

סעיף מ"ד. נתכוין הוא ולא היא. עיין ב"ש סקמ"ה, ועיין בקד הית' ובעגמה מוה"ל"ה [אות י"ז] בזה, ובי"ש לא הוסיף דברי הנזק הית', וז"ל:

גליון מהרש"א

סעיף מ"ד. צריך שיכוונו היבם והיבמה. עיין מה שכתבנו בגליון ב"ש סימן קנ"ו סק"ה: בגללא [אשכנז] סי' (כ"ח) וכו':

חידושי הגרע"א

ז' ב"ש סקמ"ה. עיין בהר"ש שם. ב"ש, עיין משנת מהרי"ט סי' ל"א ומשנת להם רב סי' ל"א ומשנת מהר"ס אלשיך סי' (צ"ד) וצ"ב, ועיין משנת גלאנטי סי' פ' ומשנת רש"ל סי' כ"ב ומשנת מו"ה

הוא וצין המכונה היא חליצה פסולה עד שנמכרו שניהם, פירשו עד שידוע לנו שכיוונו שניהם, וכאן חיישין שמה כיוונו, ע"ז מירך התרנן [ד]לחומר חיישין שמה כיוונו, אבל להחיר לעלמא אינה מותרת עד שידוע לנו שכיוונו. ואיירי כל הסוגיא נחשש שמה כיוונו שניהם, אבל אם ידוע לנו דלמד מהם לא כיון, מותרת לחיים. ועיין מ"ש צ"ח [אות כ"ה] על הטור, ולא דק. אבל למ"ש צ"ח [שם] ע"א מדפי הרי"ף, איירי הסוגיא דחיישין שמה כיוונו היא, והקשה והמנא עד שנמכרו שניהם, ומירך לחומר חיישין, [ד]אפילו אם כיון אחד מהם היו חליצה לחומר, [ה]אף דאין ידוע לנו שאחד מהם המכין, חיישין שמה אחד כיון. א"כ אפילו אחד מהם

למיפסל, דהא אף צ"ד לא מהני כוונה אחד מהם, ומכ"ש צין האחים, ועל כרחק צין האחים ליכא חשש שמה כיוונו שניהם, דהא כל שקלא וטריא נש"ס שמה כיוונו היא, אבל על כוונה שניהם ליכא חשש כלל. ודברי הרי"ף [שם ל"ב סוף ע"ב מדפי הרי"ף] ורמב"ם פ"ד [מכונן הכ"ח]

תוקן בא ובספור ט"ז עקבי הבית וכה"ה בסודוק סק"ח

ט"ז מהוד"ל שם

ב"ה מא"ד

או היא ולא הוא לא הותרה אבל חליצה פסולה היא לפוסלה על האחים לפיכך ייבמה שגדלה בין האחים וראינו שחליצה נעלו של אחד מהם אסורה להתייבם [כ]שמה כווננו לשם חליצה קל"ב וצריכה חליצה כשרה להתירה לזר קל"ג אבל ציונים ומקורות קל"ב מלשון הרמב"ם פ"ד מיכונן הכ"ח. קל"ג טור ומכ"ב שם. בודאי לא נמכרו, מ"מ בחליצת המנעל פסולה לחיים אפילו של צ"ד. ולישב קושיה הרא"ש למה לא אמרו לה שתרזק ותמכור לחליצה ותהא אסורה ליבם, יש לומר דק"ל [ד]צריקה לא מהני כוונה אחד מהם, אלא בחליצת מנעל או חששו חז"ל דפסולה לחיים. אלא לפ"ז קשה למה ליה להוכיח שם דריקה מה שרוקקת צין האחים לא מהני אפילו

(דגיטין) [יגוטיין] למ"ש הג"י, שכתבו חיישין שמה (נחכונ) [נחכונ]. ומ"ש הממכר שמה כיוונו לשם חליצה, [ד]משמע דוקא כשיש חשש דכיוונו שניהם, נראה שכתב שלם דנקדוק. ממנא למדן, אם חלצה המנעל שלם בפני צ"ד ואחד מהם לא כיון לחליצה, קמיפליגי פוסקים הג"ל. ואם רוקקה צ"ד והוא לא נמכין, להרא"ש לא מהני כלל, ואפשר שאר פוסקים ג"כ מודים ליה. ואם חלצה מנעל צ"ד בלא (כוונה) [יכוננו], כחכמי [ד]לדעת הרא"ש ג"כ לא מהני אלא א"כ נמקום חליצה גמורה. מיהו זאת יש לדמות קצת ולומר דכוונה הרא"ש לדמות ריקקה צ"ד בלא נמכין אחד מהם לחליצת מנעל שלם צ"ד בלא נמכין אחד מהם, אבל חליצת מנעל צ"ד, אפילו בלא כוונה פוסלת:

ערך להם

סעף ב"ד. וראינו שחליצה כו'. אפילו שלא בפני ב"ד. [ב"י בשם נ"י יבמות ל"ג ע"א מדפי הרי"ף].

טורי זהב

סעף מ"ד [כ] שמה כיוונו לשם חליצה. כ"ה בטור. וכתב רש"ל [מוכב בפרישה אות פ.], נראה לי דצ"ל שמה כיוונו, וכ"ה באלפסי [נכונה ל"ב סוף ע"ב מדפי הרי"ף] ורמב"ם [פ"ד מיכונן הכ"ח], וזהו לפיכך, אבל דעת הרא"ש [פ"ב סי' י"א] גבי ריקקה תחלוץ, אינה כן. עכ"ל. ור"ל דל"ג כיוונו, דבכוננה לחוד סגי לפסול על האחין לפי דעת רי"ף ורמב"ם. והך דעת הרא"ש הובא בב"י בסמוך, דהקשה הרא"ש על אותן עובדי דבגמרא [שם ק"ז ע"א] שהיו מבקשים תחבולות שיחלוץ, הא היבם ויבמה היו עומדים לפניהם אמאי לא אמרו להיבמה שתרזק ונפסלו ליה ובופין אותו לחלוץ, והירך דלא מהניא הכא ריקקה לפסול. דמסיק לעיל [ק"ב ע"ג] דבי חזין חיישין שמה כיוונו, אלמא אף בחליצת סגול לא מהני לפסול בלא כוונה, כל שכן ריקקה, ועובדי דלקמן [ד]ודעי ביה שלא היה רוצה לחלוץ, לא פסלה כי ידוע שלא כיון, עכ"ל. ובדראי קשה, דהא הרא"ש [שם סי' ה'] גופיה הביא דברי הרי"ף דבסמוך דכיוונו לחוד סגי. ונראה לי דגם כאן נמכין הרא"ש לכונה דידה, דכיון שידעה בודאי שהוא אינו רוצה לחלוץ, ממילא גם היא לא נמכונה לחליצה, ולא אמרינן דכונה דידה לחוד פוסל אלא במקום שאין ידוע בודאי אינו רוצה לחלוץ, משא"כ כאן ידוע שלא כיון הוא, ממילא כונה דידה לא מהני כלל, כן נראה לעד:

נחלת צבי

סעף מ"ד סה. שמה כיוונו לשם חליצה. כן הוא גם כן בטור, וכך הוא עיקר, ולא כמו שיש גורסין שמה כיוונו, דודאי הרא"ש סבר כמ"ש הסו"ס צפרק מצות חליצה [דף ק"ב ע"ב ד"ה ודקתין] חו"ל, ודקתני צבי כונה כו', ומדקתני עד שימכרו שניהם כאחד, משמע דנענין שדע ששם מתכוונים לחליצה, ע"כ. לדברי חו"ס' אלה מנוצר שדריא דמה שאמרו שם חוששין שמה כיוונו, דהיינו שחוששין שמה כיוונו [שניהם], לעלמא אינה מישמירא אלא דוקא נדוע שניהם כיוונו, אבל לפסלה על האחין אם ראינו שחלצה נעלו של אחד מהם, [אפילו] אם לא נודע לנו בצירור ששניהם כיוונו, משום חששא דשמה שניהם כיוונו היא חליצה לפסלה על האחין, אבל נדוע לנו בצירור שאחד מהן לא כיון, אינה חליצה פסולה לפסול על האחין, וכמ"ש הרא"ש [שם פ"ב סי' י"א] גבי שלחו ליה לאביו [דשמואל] יבמה שרקקה תחלוץ, מכלל דמיפסלה מן האחין [שם ק"ד ע"ב], קשה לי כו', והביאו צ"י ע"ש. ואף שדברי רב יהודה אמר רב העתיק הרא"ש לעיל [סי' ה'] [בגלשון] [בלשון] הרי"ף

גור אריה

וכו', לרווחא דמילתא נקט, אבל ה"ה נמי דאפילו לא כיוונו פסולה על האחים, ועוד יש לומר דהא דמיפסלה היינו משום דחיישין שמה נמכונה היא, אבל אם ידוע לנו שלא נמכונה, לא מיפסלה, עכ"ל. ועיין מה שכתבתי בפירוש סדר חליצה סעף מ' צ"ד ע"ל:

ביאור הגר"א

י"ממ"ש שם ק"ה צ' מרש שנמלן כו' (אר"ל) [אמר רב יהודה] אמר רב זו דברי ר' מאיר אבל חכמים אומרים אין כו', אלמא דפסולה דמתני' דוקא הוא, ודברי רמב"ם תמוהים מאד:

ראש פינה - עקבי הבית

משוי לכו להדדי, מ"מ להניי יש לתקן ציניהם. להוכיח שם דריקה כו'. ר"ל דמקאמר ציניהם שגדלה בין האחין שמה חליצה, ולא קאמר שמה ריקקה, ודייק ג"כ הא חזין חיישין, משמע דריקה בין האחין אין נפסלת כיון דלא היה צ"ד. וע"ז הקשה צ"ח דכיון דהוא לא נמכין, אפילו ריקקה צ"ד לא מהני אפילו לפסול. וע"כ בין האחים כו'. ר"ל, דאין לומר דיש חשש שמה כיוונו שניהם גם הוא ואם היה לה לפסול, אלא ע"כ כיון דלאו צ"ד היא לא מהני, דזה אינו, דהא כל שקלא וטריא כו', ור"ל לפירוש הג"י הוא כן. ודברי הרי"ף והרמב"ם פ"ד נוטין למ"ש הג"י שכתבו חיישין שמה נמכונה. כ"ל, וכה"ה נמכרו [סקל"ח]:

גליון בהר"ש"א

שם. אבל חליצה פסולה היא. מקושיה חו"ס' יבמות ק"ד ריש ע"ב [ד"ה וכו'] נראה דלא ס"ל הכי, דל"כ י"ל דצבי קרא למעט קטן שלם יהיה גם חליצה פסולה. משונה חס"כ צ"י א'. והאי דבסמוך סעף ג"א דנפסלה, הוא מדרגתן להסו"ס. וע"ש [במשנות] ד"ה וצ"ח, אך נ"ח שפסיה הטינה:

מכאן עד סוף הסי' הזה י"י ע"ש כ"ח בסתם ת"ל בהנחתו ע"י סק"ח

טעמא דח' ספק ד' כנ"ל. ונראה דאפי' למ"ש הג"א סוף סוכה [פ"ד סי' ה'] והוא במדרכי שם [סי' תשע"ב] ג"כ בשם ראב"ה הביאו גם הרב"י סי' תרס"ח שכתב שאין לישן בסוכה בשמיני משום הכירא דלא להוי כמוסיף, ע"כ לא פליג אהנ"ל דמהני תנאי שאם הוא חול יהי' כצל בעלמא, אלא דס"ל דנהי דאיסורא דאורייתא ליכא מ"מ מחזי כבל תוסיף, וכן מבואר בדבריו להדיא למעיין בפנים. וכן צ"ל לרש"י בסוכה מ"ח ע"א בפירושו גבי הא לן והא להו יע"ש. ומ"מ מדברי הרא"ש שם ע"כ מבואר כדברינו, דאל"כ מה יענה על כל תוסיף, וכ"כ במג"א סי' תרס"ו סק"ב:

והנה דבר ברור דמצות סוכה ליתא ע"י שליח וכן הנחת תפילין ואפ"ה מהני תנאי, וע"כ צ"ל דאפי' דבר שא"א לעשות ע"י שליח ובגוף הדבר לא היה מועיל תנאה, מ"מ אי באמת אינו מתנה בגוף הדבר אלא בכוונת קיום המצוה לזה מהני תנאה, ולקמן אי"ה נדבר מטעם הדבר, וא"כ קשה הכא למאי דקימ"ל מצוות צריכות כוונה, כמבואר למעיין בגוף ההלכה ופסקו בטוש"ע א"ח סי' (ס"א) [סי' ס"ד], וקיי"ל נמי ההוא דרבי יוחנן דאומר לה חלוץ לה ע"מ שתתן לך מאתים זוז דכשירה [יבמות ק"ו ע"א, ה' יבום פ"ד הכ"ד], דכיון שא"א לקיימו על ידי שליח לא מהני ביה תנאי, וקשה מה בכך נהי דלא מועיל תנאי בהקנאה, היינו אי לא היה בכאן קיום מ"ע רק הקנאה בעלמא, וכיון שא"א לקיימו ע"י שליח הקנין קיים ותנאי בטל, אך אי תימא דהכא שייך נמי כוונה לקיים המצוה, ואל"ה לא י"ח חליצה וה"ל כאלו לא חלוץ, וכבר בארנו דלענין כוונת קיום המצוה מועיל תנאי, והרי הוא מתנה להדיא אי לא יתנו לו מאתים זוז לא בעי למיפק י"ח חליצה ואיך יועיל, וזהו ק' באמת:

והנראה לע"ד בזה דהפוסקים מצות צריכות כוונה ע"כ צריכים לתרץ קושית האור זרוע הביאו הג"א פרק ראווה ב"ד [סי' י"א] מהא דקיי"ל כרב נדה שנאנסה וטבלה טהורה לביתה [חולין ל"א ע"א], וע"כ היינו טעמא משום דהוא הכשר מצוה, ונהי דאין לה שכר טבילה כמקיים מ"ע של טבילה, מ"מ אותו המעשה הצריך להעביר הטומאה זהו נעשה כדינו, אלא שלא קיימה מ"ע, והרי זה כשוחט וכסהו הרוח [שם פ"ז ע"א] שאעפ"י שלא קיים

[מצות כיסוי] מ"מ הדם הוא מכוסה, ומה לי אם נעשה ע"י קיום מ"ע או לא, וה"נ דכוותיה, ועיין בטוש"ע י"ד סס"י ק"כ [סט"ו] גבי טבילת כלים, ויעיין שם סי' רס"ח [ס"ג] ובט"ז שם סק"ח וק"ל, וה"נ דכוותיה לא הוי אלא הכשר בעלמא להתירה לשוק, ונהי שאם אינו מכוין לשם מצוה הרי קפח שכרו מ"מ ההכשר נעשה ממילא ה):

ועוד נ"ל דעשו חליצה לפוטרה כמו ביאה לכונסה, דחליצה במקום ביאה היא, ומטעם זה נ"ל דלא מהני שליח בחליצה כשם שא"א ביאה ע"י שליח, דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב, (פי' כי היכי דאמרינן כן לענין איסורא בכה"ג ה"ה לכל מילי דמצוה או קנין כה"ג לא שייך שליח, דזה נהנה וזה יי"ח או קונה לא אמרינן, ויש בזה אריכות ואין כאן מקומו), וכי היכי דא"א ביאה ע"י שליח ה"ה חליצה דאתיא במקום ביאה ה). אע"ג דאמרינן ר"פ הבע"י [נ"ג ע"ב] דביאה לא בעי כוונה כלל, וחליצה בעי עכ"פ כוונת קנין. ז"א דהתם בביאת יבמה כבר אגידא ביה ובכל דהו סגי, מה שא"כ הכא בא להתיר אגדה להקנותה לנפשה בעינן קנין גמור. וה"נ בביאת יבמה לכמה פוסקים נהי ממצות יבום יי"ח מ"מ לא קנאה לשאר מילי להיות כאשתו אי בא עליה בלא כוונה. מ"מ חליצה במקום ביאה קאי, וא"כ נהי דלענין זה א"א לדמותה לביאה שיהיה גם בלא כוונת קנין, מ"מ לענין כוונת מצוה יי"ח כמו גבי ביאה דהתם לא בעי כוונה, למאי דקיי"ל כהכרעת הרמב"ם [ה' חו"מ פ"ו ה"ג] דבמידה דהנאה מצות לא בעי כוונה, כמבואר בב"י סי' תע"ה, וע"ש במג"א [סקי"ד], ויעיין בהלכות שופר בב"י סי' תקפ"ט, וא"כ נהי דחליצה לאו מידי דהנאה הוא ובעלמא כה"ג בעי כוונה לצאת, מ"מ הכא כיון דבמקום ביאה קאי וביאה לא בעי כונה כיון דנהנה ה"נ חליצה דאתי מחמתה. וצ"ע סוף פרק ב' דבבא קמא [כ"ז ע"א] גבי נפל מן הגג ונתקע ביבמתו:

ובזה היה אפשר לומר דר"ל לטעמיה אזל דס"ל בפרק ע"פ מצות צריכות כוונה אפי' באכילת מצוה, וא"כ לא הו"מ לפרש חליצה מוטעת כמו רבי יוחנן ע"מ שתתן לי מאתים זוז, דא"כ אינו מכוין לשם מצוה אם לא תתן לו ולא יי"ח. וא"ל דלא עדיף מביאה דר"ל ס"ל דאפי' מצוה שבאה ע"י הנאתו נמי צריכה כוונה לצאת, וא"כ נהי דמשנה

(1) וכ"כ בשו"ת ארי"ח סוסי' קפ"ב.

(ה) וכ"כ בחי' ר"ה כ"ח ע"א ד"ה וכן, ובחי' חולין מהדר"ב ל"א ע"א ד"ה נאנסה.

אכילת מרור, (כו) ובטבול השני יטבולנו ויאכלנו (כח) בלי ברכה: ג. (כט) בלע מצה יצא, אבל אם בלע מרור לא יצא, (ל) דטעם מרור בעינן וליכא. ואפלו אם בלע מצה ומרור כאחד, (לא) ידי מצה יצא יצא לא יצא. ויאם פרקם (לב) בסיב ובלעו, אף ידי מצה לא יצא, (לג) לפי שאין דרך אכילה בכף: ד. אכל מצה (לד) בלא פונה, (לה) כגון שאנסוהו נכרים או לסטים לאכל, (לו) יצא ידי חובתו, עינין שהוא יודע שהלילה פסח ושהוא חיב באכילת מצה, (לז) אכל אם היה סבור שהוא חל או שאין זו מצה, (לח) לא יצא: ה. אכל פזית מצה והוא נכפה בעת שטותו

מ שם בגמרא. נ שם
ס ראש השנה כט.
ע פרוש הר"ן שם לפי
מאי דקמיה לן מצות
צריכות פונה. פ טור
בשם הרמב"ם בפרק
בר"ה שם.
ההוא

באר היטב

לפצה, כיון שלא לעסן כאחד. אבל הלועס מצה ומרור כאחד לא יצא, דמרור בזמן הזה דרבנן ומצה דאורייתא ומבטל מרור למצה כן משמע בגמרא, מגן אברהם, עין שם: טו. לא יצא. אפלו בליל שני לא יצא. ובמרור אף אם לא ידע שהוא מרור

פרי האדמה אף שאינו נאכל חי, על כן מברכין בשעת הטבול בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור, עין שם: יג. יצא. אבל לכתחלה יש ללעסו עד שהוא מרסק ואחר כך יבלע כמו במרור, ועין מגן אברהם: יד. יצא. ולא אמרין דמבטל ליה המרור

משנה ברורה

בתחלה על אכילת מרור ^{כז} ואוכל ממנו מעט לשם ^{כח} פרפס. (ואינו יכול לאכל לשם מצות מרור, דלכתחלה בעינן מצה והרי מרור פדכתיב על מצות ומרורים וכו'). ומפל מקום הברכה אינה לבטלה, שמברך אותה כו פדי לאכל המרור שאחר המצה, והגדה ^{כז} לא חשיב הפסק, ובלבד ^{כח} שלא יפסיק בדבורים אחרים: (כו) ובטבול השני יטבולנו וכו'. היינו, אכילת מרור שאחר פזית מצה יטבולנו בהרסת, דכיון שמרור זה אוכל פדי לקים מצות מרור, צריך לטבולו בהרסת וכדין מרור בעלמא. וצריך לאכל גם כן פזית מטעם זה: (כח) בלי ברכה. שיצא בכרפת בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור שברך על אכילת מרור הראשונה. ודע, דהרבה ^{כט} פוסקים חולקים על זה, ולדידהו טפי עדיף בזה לכוין באכילת מרור הראשונה לקים מצות מרור, כיון שמברך אז אשה קדשנו וכו', ולדידהו חיב לאכל אז פזית ולטבול בהרסת כדין מרור. ומרור השני שאוכל בלא ברכה הוא לשם פרפס בעלמא ואינו מחיב לאכל פזית, ואין צריך לטבול גם כן דוקא בהרסת, ובחמץ או מי מלה נמי סגי, וכדלעיל בסימן תעג לענין פרפס: ג. (כט) בלע מצה יצא. בדיעבד, דגם זה מקרי אכילה אף על פי שלא לעסה ולא הרגיש טעם מצה. ואף על גב דלעיל בסימן תסא סעיף ד פסקינן דאין יוצאין במבשל ומשום דנתבטל טעם מצה, אלמא צריך טעם מצה, אבל הכא יש בה טעם אלא שהוא לא הרגיש הטעם בפיו, ומפל מקום כל זה בדיעבד, אבל לכתחלה ^{כז} יש ללעס אותה עד שירגיש הטעם בפיו: (ל) דטעם מרור בעינן. שירגיש המריחות בפיו וזכר לומרנו את חיהם: (לא) ידי מצה יצא. ולא אמרין דמבטל לה המרור למצה, וכנ"ל בסעיף קטן טז, ^{כז} דלא שיהי בטול אלא כשלוועסן ומתערבין ביחד, אבל בזה שלא לעסן, כל חד וחד לחודה קאי: (לב) בסיב. היא הקלפה הגדל סביב הדקל: (לג) לפי שאין וכו'. ואם פרך המצה בדבר מאכל ובלע, יצא, אף על פי שיש הפסק בין המצה לגרונה, כיון ששניהם מיני מאכל, דרך אכילה בכף לפני חרש: (לד) בלא פונה. ואף על גב דמצות צריכות פונה, כדלעיל בסימן ס סעיף ד וכל שכן הכא דאינו רוצה לאכל הרי בודאי אינו מתכוון לצאת ידי המצוה, תרצו המפרשים, דבמידה דאכילה שעל פרוו נהנה גרונה עדיף טפי וקמתכוון דמי. ודע ^{לז} דכמה פוסקים חולקין על זה וסבירא להו, דלפי מאי דקיימא לן דמצות צריכות פונה אין לחלק בין מידי דאכילה לשאר מצות, וכל שלא נתכוון באכילה לצאת ידי המצוה לא יצא, וכן פסק הפרי חדש: (לה) כגון שאנסוהו עפוי"ם וכו'. וכל שכן היכא שפפאוהו ^{לח} ישראל לאכל פדי לקים מצות מצה דיצא: (לו) יצא ידי חובתו כיון וכו'. ומפל מקום היכא ^{לז} שאומר בפרוש שמכונן שלא לצאת ידי המצוה, בזה אפשר דגרע טפי אף שנהנה גרונה, ולא יצא: (לז) אבל אם היה סבור וכו'. כיון שלא ידע כלל שהוא עושה

באור הלכה
לאכלו כמות שהוא, ועל כן יש לברך עליו ברכה הראויה לו דהינו בורא פרי האדמה, ועל כל פנים שהכל בודאי צריך לברך עליו, וכן נוטה דעת הגאון ר' עקיבא איגר בחדושי, עין שם:
ד ^{לא} כגון שאנסוהו נכרים וכו'. במשפחות זהב בפתחה הכוללת חלק ג אות ה, מסתפק באנסוהו לאכל מרור, יש לומר דלא יצא כיון שהוא מר ומזיק ואינו נהנה, ועין מה שכתבנו בבאור הלכה דבור המתחיל בטבול: ^{לא} אבל אם היה סבור שהוא חל. ובזה אפלו למאן דאמר מצות אין צריכות פונה נמי לא יצא, וכמו שמוכח בר"ן לפי סברת הר"ה דסבירא לה בעלמא דמצות אין צריכות פונה, וכן מבאר להדיא בדברי ר"ה מובא בספר זבין שמועה להרשב"ץ, ודע דר' ירחם בשם התוספות פליג על זה, ולדעתיהו אם ניקא בעלמא מצות אין צריכות פונה, אפלו סבור שהוא חמץ נמי יצא. ולדינא לדין אין להקל בזה מאחר דאנן פסקינן בלאו הכי מצות צריכות פונה, אלא משום דמצונו להרמב"ם שהעתיק להא דאבוה דשמואל, ומקרחין אנו לחלק דבמידה דאכילה שאני, ודי לנו להקל משום סבא זו רק מה שמצונו להדיא ולא בשלא ידע כלל שהיום פסח או שאין זו מצה, דאפשר דבזה לא מהני סבא דנהנה גרונה:

^{לא} לא יצא. עין בחק יעקב שדעתו, דבמרור אף אם לא ידע שהוא מרור או שהוא סבור שהוא חל גם כן יצא, ועקר סברתו דמלתא דרבנן לכלי עלמא לא בעי פונה, ולפי מה שכתבנו לעיל בסימן ס במשנה ברורה בשם כמה פסקינן דאין יוצאין במבשל ומשום דנתבטל טעם מצה, אלמא צריך טעם מצה, אבל הכא יש בה טעם אלא שהוא לא הרגיש הטעם בפיו, ומפל מקום כל זה בדיעבד, אבל לכתחלה ^{כז} יש ללעס אותה עד שירגיש הטעם בפיו: (ל) דטעם מרור בעינן. שירגיש המריחות בפיו וזכר לומרנו את חיהם: (לא) ידי מצה יצא. ולא אמרין דמבטל לה המרור למצה, וכנ"ל בסעיף קטן טז, ^{כז} דלא שיהי בטול אלא כשלוועסן ומתערבין ביחד, אבל בזה שלא לעסן, כל חד וחד לחודה קאי: (לב) בסיב. היא הקלפה הגדל סביב הדקל: (לג) לפי שאין וכו'. ואם פרך המצה בדבר מאכל ובלע, יצא, אף על פי שיש הפסק בין המצה לגרונה, כיון ששניהם מיני מאכל, דרך אכילה בכף לפני חרש: (לד) בלא פונה. ואף על גב דמצות צריכות פונה, כדלעיל בסימן ס סעיף ד וכל שכן הכא דאינו רוצה לאכל הרי בודאי אינו מתכוון לצאת ידי המצוה, תרצו המפרשים, דבמידה דאכילה שעל פרוו נהנה גרונה עדיף טפי וקמתכוון דמי. ודע ^{לז} דכמה פוסקים חולקין על זה וסבירא להו, דלפי מאי דקיימא לן דמצות צריכות פונה אין לחלק בין מידי דאכילה לשאר מצות, וכל שלא נתכוון באכילה לצאת ידי המצוה לא יצא, וכן פסק הפרי חדש: (לה) כגון שאנסוהו עפוי"ם וכו'. וכל שכן היכא שפפאוהו ^{לח} ישראל לאכל פדי לקים מצות מצה דיצא: (לו) יצא ידי חובתו כיון וכו'. ומפל מקום היכא ^{לז} שאומר בפרוש שמכונן שלא לצאת ידי המצוה, בזה אפשר דגרע טפי אף שנהנה גרונה, ולא יצא: (לז) אבל אם היה סבור וכו'. כיון שלא ידע כלל שהוא עושה

שער היצוין

ג. לא. מגן אברהם וט"ז: לב. מגן אברהם בשם רש"ם: לג. ר"ן ותוספות: ד. לד. תוספות בדף קטו, וזכרנו שדעת הר"ן בפרק ג דראש השנה, וכן כל יתר הפוסקים דסבירא לה דמצות אין צריך פונה מקודמה מהא דאביה דשמואל, אלמא דלא סבירא להו לחלק בזה והרב המגיד גם כן מסתפק דאולי טעות סופר יש בדברי הרמב"ם: לה. עין בספר כפות תמרים בראש השנה דף כט: לו. עין בבית יוסף סימן תקפט ובתו מאיר ובפרי מגדים בענינו שנשאר בזה בערוך עיני. והינו אפלו בלא אנסוהו, כיון שהיה מכונן בהדיא שלא לצאת: לו. עין באור הלכה (אות ז) מה שכתבנו בשם רבין שמועה לרשב"ץ שמביא סבא זו אפלו למאן דאמר מצות אין צריכות פונה, וכן הוכחנו לעיל בסימן ס בבאור הלכה (אות ז):

כד. תוספות בסוגין וברך קי טור בסימן תעג וכן בענינו, מדכתב על טבול שני שיתבולנו בתרסת, מכלל דטבול ראשון אין צריך משום שהוא לשם פרפס בעלמא, וכן הוא גם כן דעת העטור דף קלו, ומובא מקצתו ממנו בטור סימן תפב, וכן הסכים הפרי חדש: כה. ולא לקים המצה (פרי מגדים): כו. תוספות דף קכ ועטור בדף קלו, ובתוספות דף קטו כתבו עוד דמועלת הברכה מאחר שאוכל ממנו מעט: כז. עטור בדף קלד: כח. פשוט: כט. ומכיון מלתחמת ור"ן בסוגיא ורשב"ץ בכין שמועה, וכן משמעות רש"י ורשב"ם שקתבו דטבול שני הוא רק כדי לקים שני טבולים, וכמו שכתב הפרי מגדים ונהר שלום וכן משמעות הר"ן. אלא שצריך עיון על הרא"ש שהעתיק דברי הר"ן, ובאות כה העתיק דברי רבנו יונה. שהוא מפור דברי הטור בסימו תעג: ל. ועיני בפרי מגדים מה שכתב עוד בזה:

ג. שם בגמרא דף קט"ו [פ"א] וכתב מקדש: מ. שם [פ"ג] בגמרא: נ. שם [ור"ן שם כה, ג ד"ה גרסי]:

ס. ראש השנה דף (כ"ט) [כח] [פ"א]: רמב"ם תמן ופנה ג, ג]:

ע. כן פירש הר"ן שם ג, ד ד"ה גרסי; מנדי משנה [שם] לפי מלא דקיימא לן מלוא לריכות כונה:

הכמות של"מ

תעה (פסח ב) אב אין י"ו ירקות לטיבול ראשון אלא מרור וכו'. ו"ג, הנה נדין אם כי במרור כל שהוא או בעינו מות. עין מה שכתבנו בחידושי למסכת סוכה פרק ב' דף כ"ז פ"א בחידושי על א"ח משנת הרשב"א, והנחתי שם לזה דדי ככל שהוא, ע"ש. וגם עין בהפסחה לחידושי שירי טהרה מה שכתבנו שם נדין הוה, ע"ש, ודוק היטב:

אבושי שרד

(ב) מ"ו פס"ט כמ"ש סימן ת"ס"א התם, פ"ג:

(ג) מ"בא פס"ה ש"א יבט"א המרור ל"מבה, פ"ג:

הגהות והערות

- [א] בכת"י מהדור"ק מצוב "אלו דברי קלמה דמירכין כמו שהיה במקדש":
- [ב] וכן נמנתי שפניתי הוגה ע"פ הכת"י "ובית פסח" וע"ש בנבד"טע אות יע שמכח מ"א חלק מן הספר הא"י ובית מוסק":
- [ג] עיי' פמ"ג פתחה סלגת מ"א אות ית, סימן טעב אלל אכרסס אות ג וסימן תרפ"א אלל אכרסס אות ד:
- [ד] תוקן במהדורת פלאי מקמ"ה ע"פ חוספת שבת. וכ"ה במתנית השקל ולטעי שרד:
- [ה] תוקן במהדורת אמ"ד מ"פ:
- [ו] פ"א זמינו לזכור, והנה פכירי חס המכר לקמן. ועיי' במלחמות פסחים כה, א עיבור ראשון:
- [ז] תוקן במהדורת פלאי מקמ"ה. וכ"ה בלגושי שרד:
- [ח] ועיי' אלן בקונטרס אחרון לפמ"ג מהדור"ק כספר וכזון עולת שלמה מ"א עמוד שני:
- [טז] עיי' מ"א סימן לד':
- [י] הפניני שם לא הוציא נסס הרדב"ן, י' אל נסס מהר"ש טיין נש"ת בני שמואל סימן מג, ומהר"י הלוי סימן מד. וע"ע חממת שלמה סימן ט' סעיף ו' ושו"ת טוב טעם ודעת מהדור"ק מתיאס מ"א סימן רמד שבי"ה הוציא דין זה מהמסג"ה נסס הרדב"ן ו"ע:

ולא כמר עזדין כחומרל דמרווייהו, אלא שטעור כתב הרואה לקיים מלוא מן המוציא לא יסח עד שיעשה כריכה כו', משמע דיעבד אין י"ו ירקות וכו'. וטוב לחזור אחר שאר ירקות, לאספקי נפשיה מפלוגתא שבגמרא [פסחים קטו, א] [כן הוא בהגהות מיימוניות תמן ומזה ח אות ס]. ונראה לי דלס אין לו ירקות יקח דבר אחר שזכרתו זורא פרי האדמה, אפילו הוא מין לפת: י בטיבול ראשון בורא פרי האדמה. ז"ע לדין שאנו נוהגין ליקח קרי"ן למרור א"כ הי"ך מצרכין עליו זורא פרי האדמה, דהא אין רחוי לטבול כשהוא חי (כמו שכתבו סימן ר"ה סעיף א), בשלמא כשמצרכין על שאר ירקות זורא פרי האדמה לא קשה ב' הי"ך נפטר הקרי"ן זה דהא צריך לצרכן עליו שהכל, י"ל כמו שכתבו ק"ת פוסקים דזכרת המוציא פוטרתו, ועוד נראה לי שהכול קרי"ן אין מצרכין עליו כלל שאין דרך לאכלו כמות שהוא, לכן נראה לי דלס אין לו שאר ירקות (יאלל) [נאמר] [שם] מתחלה זכרת על אכילת מרור לנד, כן נראה לי: יא ב"ע מצה יצא. אבל למתלה צריך ללעוסה, דטעם מלה בעינין (רש"ם) פסחים קטו, ג ד"ה גלג מה). ואם תאמר א"כ אפילו דיעבד לא יאל, כמו שכתבו סימן תס"א סעיף ד' דלא יאל במצול משום דליכא טעם מלה, י"ל דשאני התם כשנישלו לא הוי תורת מלה עליה והוי כאלו אכל מין אחר שאינה מלה, אבל הכה ל"כא מלה רק שהוא אינו מרגישה פניו, לפיכך יאל: יב ד"טעם מרור בעינין. שריגיש המריכות פניו: יג יד"ו מצה יצא. ולא אמרינן דמצבל ליה המרור למלה, כיון שלא לעסן לאתא. אבל הלעום מלה ומרור כאחד לא יאל, דמרור צומן הזה דרנבן, ואתא מרור ומצבל ליה למלה. וזהו מתיישבת הא דאלתין במתלה כל אחד בפני עצמו ואח"כ לצורכין יחד, דהא סגי כשצורכין ביחד, אלא הטעם (ד) שלא יצטל המרור למלה. ואם תאמר א"כ די כשיאכל מלה תחלה ואח"כ מלה ומרור, י"ל דלזו תהיה המלה רשות והמרור מלוא דרנבן, ומצבל המלה למרור (כל זה בגמרא פסחים קטו, א וצ"ר"ן שם כה, א ד"ה והשתא): יד ב"א בוונה. אע"ג דמלוא לריכות כונה כמו שכתבו סימן ס' סעיף ד', צמדי דלמילה שאני, שהרי אכל ונהנה צ"ך. ומהאי טעמא אפילו ידע שהוא מלה ולא רצה לאכול

חק יעקב

יהרר: [טז] בטיבול ראשון בורא פרי האדמה. וכתב במ"א [סי' ק] דוקא אם לוקח מאותו מין מרור שראוי לאכול חי מצרכין עליו כך, אבל מה שאין דרך לאכלו חי כמו תמכא שקורין קרי"ן אין לברך עליו רק על אכילת מרור, כמו בפלפלין שנתבאר בסימן ר"ב דאין מצרכין עליו, עכ"ל. ובאמת משמעות הש"ס [פסחים קיד, ב] וכל הפוסקים משמע להדיא דכל מיני מרור מצרכין פרי האדמה אף שאינו נאכל חי, והטעם צריך לומר כיון דע"י טיבול בחומץ וכהאי גוונא מתאכל. ועוד י"ל דברכת הנהנין אלו הם כזכרת המצוה, כמבואר לקמן סימן תפ"ד, על כן מצרכין עליה בשעת הטיבול בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור, והוא פשוט וברור. ועיי' לעיל סימן חק יעקב

ר"ה [סעיף ה]: [יז] ב"ע מצה יצא. אבל לכתחלה יש ללעוס עד שהוא מרוסק ואח"כ יבליע, כמו במרור. ועיי' מה שכתבו האחרונים לחלק בין מצה מבושלת שבסימן תס"א [פסחים ד]: [יח] ב"א בוונה. וכתב המ"א [פ"ה יד] אע"ג דמצות צירכות כוונה כמו שכתבו סימן ס' סעיף ד', במידה דאכילה שאני, שהרי אכל ונהנה, עכ"ל. וכן כתבו התוספות פרק ערבי פסחים דף קט"ו [פ"א] [ג] מתקין וכו'. ועיי' בבב"י [ד"ה כתב הרמב"ם] מה שכתב בשם הר"ן [ראש השנה ז, ב ד"ה לפיכך] והמגיד משנה [שופר ב, ד]. וצ"ע קצת, דמשמעות הסוגיא דראש השנה דף כ"ח [פ"א] בהא דאמר רבא זאת אומרת, משמע דאין לחלק הכי, ועיי' בלחם משנה פרק ב' מהלכות שופר והלה

הגהות רע"א

אמרינן דמטע מלה נכנס במרור רשות וצטל וצ"ל ליה המלה משיעוריה, אבל הכה סוף סוף נמשחו מרור שלא נתעטל כשנישלו יאל מדין נביה, כיון דאובל כולה ודו"ק: (ב) [פ"א פ"ה] היאך נפטר הקרי"ן בזה דהא צריך לצרכן עליו שהכל. לענ"ד י"ל דבזה אס לברך אס פרי האדמה יאל, כיון דלוא פרי האדמה, אלא כיון דמנושלים טעמים אס אוכל חי אינו מצוב לצרכן על מי נכנס משונה מנוכרת ודי בזכרת שהכל, אלא מכל מקום יש לומר דדיעבד מברך בורא פרי האדמה ל"ל, והכא הוי כדיעבד, דהא אינו יכול לברך על הקרי"ן דלמא יצא בברכת הפת, עיי' מנ"א לעיל סימן ר"ה [פ"ק ג] וצ"ל העור ש. גס מה שכתב המנ"א ועוד נראה לי שאין לצרכן כ"כ גני פלפלים שאין דרך לאכולו כמות שהוא, לא ידעתי, דהסס אמרינן דמדינא סגי בשהכל, אלא כל דלא יצרכן כלל, וזלת פלפלים יצטיס דאינו מברך כלל דליכא אוכל כלל, וזהו וודאי לא דמי לקרי"ן: (ג) [פסחים ד] בגוון שאנפיהו גוים או אפסחים. במשנת זהו בפתיחה כוללות חלק ג' אות ה' מסתפק אם אכסולו לאכל מרור י"ל דלא יאל, כיון שהוא מן ומיק, ע"ש:

מחצית השקל

ולברך דהוי כאלו הפסיק באמצע סעודה, כיון דכל התקיעות חד מצוה הן, דוקא בסח בין חלקין לתפלין דשני מצוות הן צריך לחזור ולברך. והוא דין הכה המצה ומרור שאכל כל אחד לבד והכריכה חדא מצוה הן. וחק יעקב [פ"ה י"ד] כתב בשם של"ה דלכתחלה אין להסיח כל הסעודה, כדי שתעלה הברכה גם לאפיקומן. וחק יעקב כתב דקשה לומר: נראה י"י דבזה צריך בו. דלא כדמשמע בתרומת הדרן שהביא לעיל סי' ד', ע"ש: (פ"ק ט) אם בו. אפסוקי נפשיה מפלוגתא. ר"ל, דברך קט"ו פליגי רב הונא ורב חסדא אם אין לו ירקות לטיבול ראשון וצריך ליקח מה לטיבול ראשון מרור אין יעשה, והרוריהו סבירא להו מצות צירכות כונה, לכן סבירא ליה לרב הונא דיאכל תחלה מרור לא לשם מצוה כי אם לשם טיבול ראשון וירבך בורא פרי האדמה לבד, ואחר זה אוכל לשם מצות מרור ומברך על אכילת מרור. ורב חסדא אמר ניהו דמצות צירכות כונה ואינו יוצא בכזית ראשון אם אינו אכלו לשם מצוה, ומכל מקום כיון דע"כ אכל מרור אין יברך אחר זה על כזית שני על אכילת מרור וכבר

מילא כרסו מן המרור, לכן יברך על כזית ראשון שני ברכות בורא פרי האדמה וגם על אכילת מרור ואע"ג דאינו יוצא ידי מצות מרור בית ראשון, מכל מקום עולה ברכת על אכילת מרור לזית שני שראובל א"כ לשם מרור, ולא הוי הפסק, ואוכל א"כ לשם מצות מרור כזית בלא ברכה כלל. והכי קיימא לן כרב חסדא. מכל מקום לכתחלה היכי אפשר למצוא שאר ירקות לטיבול ראשון עדיף לצאת גם ידי רב הונא: אפס"ו הוא מין אפת. ר"ל, אף על פי שכתב לעיל סימן תע"ג סי' ד' דלכתחלה ראוי ליקח ירק שהחורב בגמרא, ולא לפת: (פ"ק) בטיבול בו. י"ל כמו שכתבו קצת פוסקים בו. הוא דעת ר"י [פסחים קטו, א חוספת ד"ה והרן] שהבאתי לעיל סימן תע"ג סי' י"ח: (פ"ק י"ח) ב"א בוונה בו. במידה דאכילה שאני. כדאמר שמואל בעלמא [ברכות י"ט, ב] אע"ג דדבר שאינו מתכוין פטור, מכל מקום המחשבת בחלבים ועריות (ר"ל, בלא מתכוין) חיוב, דהא נהנה. והוא הדין לענין קיום מצות עשה: ומהאי טעמא אפס"ו ידע בו. דברים אלו קשיין להלמן, דמשמע כל שכן אם לא ידע, והא בשו"ע כתב להיפך דוקא בידע,

